

Plan van aanpak 'Versterken van onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen binnen het SWV Utrecht PO'

Opdrachtgever		Bestuur SWV Utrecht PO		
Opdrachtnemer		Jetta Spaanenburg, directeur SWV Utrecht PO		
Versie	Auteur	Datum	Opmerkingen	Status
Versie 1.1	Monique van Selow/ Jetta Spaanenburg	27-8-2018	Besproken in werkgroep	Concept
Versie 1.2	Monique van Selow/ Jetta Spaanenburg	1-9-2018	Voorgelegd aan beleidsgroep	Concept
Versie 1.3	Monique van Selow/ Jetta Spaanenburg	19-9-2018	Met aanvullingen vanuit beleidsgroep	Concept
Versie 1.4	Monique van Selow/ Jetta Spaanenburg	4-10-2018	Met aanvullingen vastgesteld in het bestuursoverleg van het SWV Utrecht PO	Definitief

1. Inleiding

De wethouder heeft het bestuur van het SWV Utrecht PO gevraagd om het onderwijs voor meer- en hoogbegaafde leerlingen in Utrecht te versterken¹. Het bestuur heeft hierin de verantwoordelijkheid genomen en op 8 maart 2018 een gezamenlijke visie op het onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen vastgesteld. In de visienota staat het werken met een escalatieladder centraal, onderbouwd door wetenschappelijk onderzoek, waarbij het uitgangspunt is dat het onderwijs zo thuisnabij mogelijk plaatsvindt, en de besturen de vrijheid hebben om al dan niet specifieke voorzieningen in te richten, passend bij hun eigen onderwijsvisie.

Het bestuur heeft vervolgens het SWV Utrecht PO de opdracht gegeven deze visie uit te werken in een plan van aanpak om daarmee tot gezamenlijk beleid en uitvoering van dit beleid te komen. Deze opdracht is met de komst van de nieuwe directeur per 1 mei jl. dan ook opgepakt als een van de speerpunten van het SWV zodat we samen aan de slag kunnen om passend onderwijs aan alle meer- en hoogbegaafde leerlingen in Utrecht te realiseren.

Dit plan van aanpak beschrijft op hoofdlijnen hoe we (gefaseerd) de doelstelling van het bieden van passend onderwijs aan alle meer- en hoogbegaafde leerlingen in Utrecht, kunnen realiseren. In het plan van aanpak beschrijven we eerst het huidige aanbod, ontwikkelingen in het net gestarte schooljaar 2018-2019 en identificeren we waar het beter kan. In paragraaf 2 definiëren we het plan van aanpak, de onderliggende doelstellingen, de taken, rollen en verantwoordelijkheden van het SWV Utrecht PO en het bestuur, en randvoorwaarden om de doelstellingen te halen. We kunnen niet alles in een keer, daarom werken we deze doelstellingen in paragraaf 3 uit in scenario's voor de korte en lange termijn voor wat betreft de drie niveaus van ondersteuning (zie nader in paragraaf 1.1) en de samenwerking met kern- en ketenpartners en ouders. Het daarbij behorende tijdspad (met activiteiten, resultaten en mijlpalen) is opgenomen in bijlage 3. In paragraaf 4 belichten we de financiële middelen die nodig zijn om deze doelstellingen te halen en de (financiële) risico's (voor de volledige begroting zie bijlage 4). Tot slot schetsen we in paragraaf 5 de organisatie van dit plan van aanpak en maken we enkele opmerkingen over (het belang van) communicatie over de inhoud en voortgang van dit plan van aanpak. Het plan van aanpak is tot stand gekomen na een eerste consultatie van partijen in een door het SWV geïnitieerde oriëntatiebijeenkomst op 21 juni jl. en in samenspraak met de daarna ingerichte werkgroep (voor de samenstelling zie paragraaf 5), bijeen op 3 juli en 27 augustus 2018.

1.1 Beschrijving stand van zaken tot en met schooljaar 2017-2018

De huidige ondersteuning voor alle Utrechtse leerlingen is ingedeeld in drie niveaus van ondersteuning: de basisondersteuning, steun waar nodig en speciaal als het moet. Binnen dit laatste niveau zijn binnen het SWV Utrecht PO op dit moment geen specifieke voorzieningen voor meer- en hoogbegaafde leerlingen.

Het compacten en verrijken van de lesstof, eventueel in combinatie met lichte interventies voor de sociale en emotionele ontwikkeling en de werkhouding behoort tot de *basisondersteuning*. Scholen kunnen hiervoor bij het SWV Utrecht PO waar nodig een eenmalig consult of A&O aanvragen.

¹ Brief met kenmerk 4796992-20170915, J. Kreijkamp, Wethouder Onderwijs.

Tijdens het Stedelijk IB-netwerk van 17 april jl. en de door het SWV geïnitieerde oriëntatiebijeenkomst op 21 juni jl. kwam duidelijk naar voren dat veel scholen nog moeite hebben deze basisondersteuning concreet vorm te geven. Hierbij werd door de aanwezige IB'ers onder andere genoemd dat het signaleren nog niet structureel is ingebed in een aantal scholen en nog niet alle leerkrachten zich bewust zijn van de signalen die deze leerlingen afgeven, waardoor de signalering soms (te) laat gebeurt en de onderwijsbehoeften door onder meer toegenomen frustraties complexer worden. Alhoewel het besef van de speciale onderwijsbehoefte van deze groep leerlingen groeit, is een in het beleid vastgesteld specifiek onderwijsaanbod nog niet op alle Utrechtse basisscholen gerealiseerd. Daarbij werd door bijna alle aanwezigen opgemerkt dat het werken op drie instructieniveaus als een uitdaging wordt ervaren, en het aanbieden van een vierde instructieniveau vaak kwalitatief onvoldoende neergezet kan worden.

Op het niveau van *steun waar nodig* is bij het SWV Utrecht PO een toename te zien in ondersteuningsvragen, zowel voor A&O als voor het aantal arrangementen. Daarnaast hanteren de drie voltijds hoogbegaafdvoorzieningen op De Achtbaan, de Pantarijn en De Spits al meerdere jaren een wachtlijst, en wijkt een deel van de Utrechtse kinderen uit naar voorzieningen in Houten, Maarssen en Woerden. Om dit type onderwijs financieel haalbaar te houden, geldt voor de Utrechtse voorzieningen een hoge vrijwillige bijdrage van ouders. De KSU (De Spits en De Achtbaan) vraagt een bedrag van € 750,- per jaar per leerling en bij De Pantarijn (SPOU) is een bedrag van €900,00 benodigd om een kwalitatief goed aanbod te verzorgen. Echter, krachtens artikel 40, eerste lid, van de Wet op het Primair Onderwijs, moet het basisonderwijs dat uit publieke middelen wordt bekostigd, gratis toegankelijk zijn voor alle kinderen in Nederland (Uitspraak 201702722/1/A2, Raad van State, februari 2018)². Ook de Plusklas in Houten³ wordt al meerdere jaren door Utrechtse kinderen bezocht. In het schooljaar 2017-2018 was 40% van de leerlingenpopulatie afkomstig van een Utrechtse basisschool (bron: Plusklas Houten).

Daarnaast zien zowel leerplicht als de consulenten passend onderwijs van het SWV een toename in de groep leerlingen die zulke specifieke onderwijsbehoeften hebben dat deze niet goed passen binnen het huidige onderwijsaanbod. Alhoewel het aantal thuiszitters in Utrecht beperkt blijft, is binnen de groep thuiszitters en leerlingen waarbij leerplicht in het schooljaar 2017/2018 betrokken is geweest, een duidelijke toename te zien van problematiek waarbij hoogbegaafdheid één van de aspecten is die meespeelt. Een gezamenlijke inventarisatie van leerplicht en de consulenten passend onderwijs laat zien dat in het schooljaar 2017-2018 er bij 14 hoogbegaafde leerlingen ernstige zorgen waren over de passendheid van een onderwijsplek in Utrecht, waarbij 3 leerlingen ook daadwerkelijk enige tijd thuis gezeten hebben of op dit moment nog steeds thuis zitten. Eén leerling doet inmiddels beroep op een zorgvoorziening elders in Nederland.

Wanneer zorg geïndiceerd is, geeft het buurtteam aan dat zij op dit moment vaak moeite hebben met het bieden van de juiste ondersteuning in casussen waarbij specifiek hoogbegaafdheid een rol speelt. Veel GGZ-instellingen vinden het nog lastig de rol van hoogbegaafdheid in gedragsproblematiek te zien, wat kan leiden tot misdiagnoses (Webb & Amend, 2013⁴). Ook in Utrecht wordt soms gezien dat onderzoeksbureaus enerzijds hoogbegaafdheid ontkennen en

² Raad van State (2018), Uitspraak 201702722/1/A2

³ Zelfstandige stichting, die iedere woensdag hoogbegaafde leerlingen uitdagend onderwijs biedt, gericht op de eigen ontwikkeling.

⁴ Webb, J.T. & Amend, E.R. (2013). *Misdiagnose van hoogbegaafden, handreikingen voor passende hulp*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.

onterecht labelen, terwijl andere onderzoeksbureaus juist de neiging hebben erg smal te kijken en alleen intelligentie mee te nemen in de verklaring van bredere problematiek.

Er is op dit gebied nog geen samenwerking met voorschoolse voorzieningen; met SWV Sterk VO is de samenwerking op dit gebied in ontwikkeling. De noodzaak voor samenwerking wordt door beide samenwerkingsverbanden onderkend: van de uitstroom in 2017 van leerlingen van het Utrechtse voltijds HB-onderwijs naar het voortgezet onderwijs blijkt 7-10% van deze leerlingen het eerste schooljaar in het VO enige tijd thuisgezet te hebben (bron: coördinatoren voltijds HB De Achtbaan, Pantarijn, De Spits).

1.2 Nabije ontwikkelingen

- Met ingang van het schooljaar 2018-2019 heeft basisschool Happy Kids een brinnummer gekregen en is daarmee toegetreden tot het SWV Utrecht PO. Deze school heeft zich tot nu toe toegespitst op hoogbegaafde leerlingen, maar stelt zich vanaf het schooljaar 2018-2019 open voor een bredere populatie.
- In en rondom Utrecht ontstaan steeds meer initiatieven speciaal gericht op meer- en hoogbegaafde leerlingen, ook in het particuliere segment. Het SWV Utrecht PO ziet een toename in verzoeken van ouders voor aanvullende financiering voor leerlingen die ingeschreven staan bij het regulier onderwijs, maar daadwerkelijk onderwijs gaan volgen binnen een particuliere school.
- Vanuit het SWV Utrecht PO wordt in 2018-2019 het gesprek op gang gebracht met HB-specialisten in Utrecht en directe omgeving, die thans eigen initiatieven ontwikkelen voor de opvang van hoogbegaafde thuiszitters. Dit om op de hoogte te blijven van elkaars activiteiten.
- Er is een startende samenwerking op het gebied van hoogbegaafdheid met SWV Sterk VO.
- SWV De Eem start per het schooljaar 2018-2019 in samenwerking met Feniks Talent een opvang voor begaafde dropouts van 6-12 jaar. Zorg is hierbij voorliggend. Op dit moment wordt deze voorziening deels bekostigd door de gemeente Amersfoort.
- Naar aanleiding van het visiestuk Meer- en Hoogbegaafdheid (vastgesteld door het bestuur van het SWV Utrecht PO op 8 maart 2018) is afgesproken dat huisvestingsaanvragen aan de gemeente Utrecht voor voltijds hoogbegaafdenonderwijs vanaf heden altijd via het SWV zullen komen.
- Binnen de PCOU wordt nagedacht over de mogelijkheid te starten met een aantal lesplaatsen voor voltijds HB-onderwijs.

2. Definitie plan van aanpak

2.1 Resultaat plan van aanpak

Vanaf het schooljaar 2020-2021 bieden we in Utrecht passend onderwijs aan alle meer- en hoogbegaafde leerlingen, bij voorkeur op de eigen school en anders zo thuis nabij mogelijk, waarbij specifieke voorzieningen binnen *speciaal als het moet* gerealiseerd zijn vanaf het schooljaar 2019-2020.

Bijkomende doelstelling vanuit het thuiszitterspact is dat er vanaf het schooljaar 2020-2021 in Utrecht geen thuiszittende basisschoolleerlingen meer zijn.

2.2 Ambities voor aanbod, werkwijze en doelstellingen

Tijdens het Stedelijk IB-netwerk van 17 april jl., de in de inleiding genoemde oriëntatiebijeenkomst op 21 juni jl. en de bijeenkomsten van de werkgroep is het gewenste resultaat in de volgende doelstellingen uitgewerkt:

- Zo veel mogelijk meer- en hoogbegaafde leerlingen blijven op de eigen school passend onderwijs volgen. Voor sommige meer- en hoogbegaafde leerlingen zijn aanvullende voorzieningen nodig, maar waar mogelijk zijn deze tijdelijk en leiden deze ertoe dat leerlingen uiteindelijk (zo) thuisnabij (mogelijk) onderwijs kunnen krijgen.
- Op het niveau van de basisondersteuning herkennen leerkrachten vroegtijdig signalen van meer- en hoogbegaafdheid en een ontwikkelingsvoorsprong (bij kleuters) en weten hierbij volgens schoolbrede afspraken te handelen.
- Op het niveau van steun waar nodig zijn aanvullende voorzieningen die erop gericht zijn leerlingen een zo groot mogelijk deel van de tijd passend onderwijs op de eigen school te laten volgen. Denk hierbij aan schooloverstijgende plusklassen, oftewel plusklassen per wijk die scholen en schoolbesturen overstijgen, maar waarbij door zowel de groepsleerkracht als de plusklasleerkracht in gezamenlijkheid gewerkt wordt aan de onderwijsbehoefte van de leerling.
- Leerlingen hebben op indicatie van de noodzaak van hun onderwijs- en ondersteuningsbehoefte recht op toelating bij voltijds HB-onderwijs of (schooloverstijgende) plusklassen zonder aanvullende bekostiging door ouders.
- Er is een structurele samenwerking met zowel voorschoolse voorzieningen als scholen voor voortgezet onderwijs (doorgaande lijn).
- Op het niveau speciaal als het moet hebben we binnen Utrecht een –bij voorkeur tijdelijke- voorziening voor dubbel bijzondere leerlingen. Onderwijs in combinatie met gedragsinterventies is hierbij voorliggend.
- Op het niveau speciaal als het moet hebben we binnen Utrecht, of eventueel in de nabijheid van Utrecht een -bij voorkeur tijdelijke- voorziening voor hoogbegaafde leerlingen waarbij zorg voorliggend is, bijvoorbeeld vanwege schoolgerelateerde problematiek met kenmerken van bijvoorbeeld (school)trauma. Samenwerking met de zorg is hierbij dus noodzakelijk.
- Er is een structurele samenwerking met pabo's, kern- en ketenpartners, de universiteit, maatschappelijke instanties en het bedrijfsleven voor het vormgeven van het onderwijs en ondersteuning aan meer- en hoogbegaafde leerlingen.

2.3 Wijdte van het plan van aanpak

In het bestuursoverleg van 8 maart 2018 is besproken dat de schoolbesturen primair verantwoordelijk zijn voor het opzetten en de kwaliteitsbewaking van het onderwijs aan hoogbegaafden, het bestuur van het SWV Utrecht PO mede verantwoordelijk is voor het ontwikkelen van gezamenlijk beleid en het SWV Utrecht PO verantwoordelijk is voor de uitvoering daarvan en de bekostiging van de individuele onderwijsbehoeften van hoogbegaafde leerlingen⁵.

Dit plan van aanpak beschrijft de hele range aan onderwijsvoorzieningen en –organisatie voor hoogbegaafde leerlingen, waarbij dus wordt opgemerkt dat dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van het SWV Utrecht PO en de verschillende schoolbesturen.

2.4 Randvoorwaarden

Randvoorwaarden binnen dit plan van aanpak zijn:

⁵ Pagina 2, visiedocument (hoog)begaafdheid vastgesteld op 8 maart 2018.

- Dit plan van aanpak heeft een looptijd van 2018 t/m 2022. Aandachtspunt is dat er voor de voorzieningen die nu opgezet worden ook na 2022 geld gereserveerd moet blijven.
- De wettelijke eisen die gesteld worden aan passend onderwijs, en de wijze waarop het ministerie van OCW en de gemeente Utrecht daaraan invulling geeft.
- De verschillende verantwoordelijkheden van het SWV Utrecht PO en de besturen, waarbij het SWV Utrecht PO primair verantwoordelijk is voor de bekostiging van individuele onderwijsbehoeften en de besturen verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het onderwijs van hun scholen.
- Voldoende gekwalificeerde leerkrachten met kennis van meer- en hoogbegaafdheid en gedrag.

3. Fasering en scenario's

3.1 Scenario's

De bijeenkomst op het Stedelijk IB-netwerk van 17 april jl., de oriëntatiebijeenkomst van 21 juni jl. en de overleggen binnen de werkgroep en met de kernpartners ter voorbereiding op dit plan van aanpak maken duidelijk dat op meerdere niveaus aanpassingen in het onderwijsaanbod nodig zijn, om uiteindelijk te komen tot een passend onderwijsaanbod voor alle meer- en hoogbegaafde leerlingen in Utrecht. We willen snel eerste resultaten maken, en voor sommige doelstellingen hebben we iets meer tijd nodig daarom is in de volgende paragrafen telkens een onderscheid gemaakt tussen quick wins en resultaten op langere termijn.

3.1.1 Scenario's op het gebied van de basisondersteuning

Op de korte termijn/quick wins:

- Ieder bestuur investeert in het verbeteren van signaleringsmogelijkheden, kennis/vaardigheden van leerkrachten en een gericht beleid op alle basisscholen. Als basisniveau hierbij hanteren we:
 - Iedere leerkracht werkzaam op een school binnen het SWV Utrecht PO kan signalen van meer- en hoogbegaafde leerlingen (kleuters: leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong) herkennen.
 - Iedere leerkracht werkzaam op een school binnen het SWV Utrecht PO kan het onderwijsaanbod, volgens de afspraken binnen de school en/of het schoolbestuur, compacten en verrijken.
- Het SWV Utrecht PO ondersteunt actief de uitbreiding van kennis en vaardigheden door:
 - De mogelijkheid om binnen trajecten A&O en EC een (team)scholingsmoment in te voegen, passend bij de ondersteuningsvraag binnen het traject maar tevens breder te trekken naar soortgelijke ondersteuningsvragen die binnen het team leven.
 - Binnen het lerend netwerk, Stedelijk IB-netwerk en/of de studiedag voor IB'ers en directeuren actief aandacht te besteden aan het thema meer- en hoogbegaafdheid.

Op de langere termijn:

- Binnen iedere basisschool zijn gerichte afspraken rondom vroegtijdige signalering.
- Binnen iedere basisschool zijn gerichte afspraken rondom het compacten en verrijken van het onderwijsaanbod, conform de afspraken binnen het eigen schoolbestuur.
- De scholen voor voltijds HB-onderwijs vormen in samenwerking met de specialisten HB van het samenwerkingsverband een gezamenlijk kenniscentrum voor actieve kennisoverdracht naar de reguliere basisscholen. Ook andere scholen die specifieke kennis in huis hebben participeren hierin.

3.1.2 Scenario's op het gebied van steun waar nodig

Plan van aanpak Versterken van onderwijs aan MHB-leerlingen is vastgesteld door het bestuur op 04-10-2018

Op de korte termijn/quick wins:

- In eventuele verdere uitbreiding van lesplaatsen voor voltijds HB-onderwijs neemt het bestuur van het SWV Utrecht PO de regie om een goede spreiding over de stad te stimuleren. De huidige drie onderwijslocaties zijn op dit moment namelijk niet goed gespreid over de stad. In bijlage 1 worden de ideeën voor huisvesting binnen dit plan van aanpak verder toegelicht.
- Binnen het SWV Utrecht PO zijn gezamenlijke toeleidingscriteria geformuleerd op basis waarvan de toelaatbaarheidscommissie een beschikking kan toekennen om tot voltijds HB-onderwijs toegelaten te worden.
- De scholen voor voltijds HB-onderwijs vormen in samenwerking met de aandachtsfunctionarissen HB van het samenwerkingsverband een gezamenlijk kenniscentrum voor actieve kennisoverdracht naar de reguliere basisscholen. Ook andere scholen die specifieke kennis in huis hebben participeren hierin.

Op de langere termijn:

- Ouders betalen geen verplichte eigen bijdrage voor voltijds HB-onderwijs. Het voltijds HB-onderwijs is hiermee bereikbaar voor iedereen met een specifieke onderwijsbehoefte.
- Per wijk is er voor één dag per week een schooloverstijgende voorziening beschikbaar, waarbij deze voorziening voor het bieden van een doorgaande lijn in onderwijsaanbod (product en proces) in nauw contact staat met de school van de leerling. Scholen kunnen, indien gewenst, gebruik maken van deze schooloverstijgende voorziening, als aanvulling op hun eigen mogelijkheden. Ook voor deze schooloverstijgende voorziening geldt geen verplichte ouderbijdrage.

3.1.3 Scenario's op het gebied van speciaal waar het moet

Op basis van het ophalen van de behoeften bij de Utrechtse basisscholen, gesprekken met ouders en oudergeledingen, gesprekken met experts uit het veld en andere SWV'en, brengen we in kaart wat nodig is. Op basis van een vergelijkbaar onderzoek van SWV Amstelronde (april 2018) kan gedacht worden aan de volgende scenario's:

Op de korte termijn/quick wins:

- Samenwerking met voorzieningen in de regio, voor leerlingen waarbij zorg voorop staat. Denk hierbij aan schoolgerelateerde problematiek met kenmerken van bijvoorbeeld (school)trauma. Hierbij moet gekeken worden in welke mate de gemeente de kosten die hiermee gemoeid zijn voor haar rekening kan nemen.
- Het starten van een S(B)O-(observatie)groep met één van de S(B)O-scholen in of in de regio Utrecht, waarbij ondersteuning op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid geboden wordt vanuit een maatwerkarrangement.
- Opmerking bij beide voorzieningen is dat het streven altijd is dat deze voorzieningen tijdelijk zijn, waarbij er contact blijft met de eigen basisschool of een voltijds HB-voorziening waarnaar de leerling zal terugstromen na afronding van één van bovengenoemde trajecten.

Op de langere termijn:

- Een eigen voorziening voor de groep dubbel bijzondere leerlingen (waarbij er sprake is van een combinatie van hoogbegaafdheid en gedrag), waarbij het SWV Utrecht PO zorgt voor een SO-bekostiging. Het streven bij beide voorzieningen is in principe dat het tijdelijke plaatsingen zijn. Realistisch gezien kan het echter betekenen dat een plaatsing soms ook gedurende langere tijd noodzakelijk zal zijn. Realisatie vindt plaats op één van de S(B)O-scholen of op één van de voltijds HB-scholen in Utrecht.

- Een eigen voorziening voor de groep leerlingen met een schooltrauma (waarbij zorg voorliggend is), waarbij de bekostiging vanuit de gemeente geregeld wordt.

3.1.4 Fasering in de samenwerking met kern- en ketenpartners en ouders

Op de korte termijn/quick wins:

- Voor het verbeteren van de vroegsignalering zijn gezamenlijke afspraken gemaakt met voorschoolse instanties, waarbij er gezamenlijke signalen afgesproken zijn waarop actief gelet wordt en die meegenomen worden in de overdracht.
- Voor het verbeteren van een succesvolle doorstroom naar het voortgezet onderwijs zijn met SWV Sterk VO afspraken gemaakt over verwachtingen ten aanzien van minimale vaardigheden voor een kansrijke overstap naar het VO, tezamen met een warme overdracht en goed verwachtingsmanagement richting ouders.
- Het buurtteam heeft kennis van de ontwikkelingen binnen het SWV Utrecht PO en steekt aanvullend hierop in op kennisverbreding bij haar eigen medewerkers.
- In samenwerking met Team Fritz, als belangrijkste partner in het uitvoeren van arrangementen bij complexe gedragsproblematiek, wordt bij de begeleiders de kennis op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid in combinatie met specifieke gedragsuitingen versterkt.
- Transparantie over het aanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen in Utrecht richting ouders, en de mogelijkheden voor extra ondersteuning.
- In de toelidingscriteria worden 'preferred partners' en onderzoekseisen opgenomen, om de kwaliteit en betrouwbaarheid van een intelligentieonderzoek te waarborgen.

Op de langere termijn:

- In samenwerking met het buurtteam zijn de JGZ- en GGZ-instellingen in de regio benaderd voor actieve kennisoverdracht op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid, waardoor de kennis bij deze instellingen verbetert, ouders zich meer gehoord voelen en het aantal misdiagnoses vermindert.
- In samenwerking met SWV Sterk VO is een tussenvoorziening voor meer- en hoogbegaafde leerlingen gestart die na groep 8 nog niet klaar zijn voor de overstap naar het VO.
- In samenwerking met SWV Sterk VO is een lespakket ontwikkeld voor meer- en hoogbegaafde leerlingen die 'klaar' zijn met de leerstof van de basisschool.
- Het Utrechtse bedrijfsleven, pabo's in de stad Utrecht, de Universiteit Utrecht en maatschappelijke instanties worden actief betrokken bij het vormgeven van onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen.

3.2 Fasering

De fasering is opgenomen in bijlage 3.

4. Financiën en risico's

4.1 Begroting

In de begroting van 2018 t/m 2022 is jaarlijks € 155.000 opgenomen. De vigerende meerjarenbegroting is als uitgangspunt gebruikt.

In bijlage 4 is de financiële verantwoording opgenomen. Aandachtspunten hierbij:

- De aanvullende bekostiging van voltijds HB-groepen wordt volgens dit plan gedragen door het SWV Utrecht PO. Hierbij is uitgegaan van de bekostiging van het SBO, minus de reguliere bekostiging.
- De kosten voor de huisvesting worden gedragen door de schoolbesturen.
- De voorziening voor dubbel bijzondere leerlingen wordt bekostigd vanuit een TLV-SO, mits er gekozen wordt voor een plek binnen een SO-school. SO-onderwijs wordt rechtstreeks door het ministerie bekostigd en drukt niet op de begroting van het SWV. Bij andere SWV'en wordt echter gezien dat er soms ook gekozen wordt voor een plek binnen een SBO-school. Aandachtspunt hierbij is dat deze constructie het SWV wel geld kost.
- De kosten van de schooloverstijgende plusklasvoorziening zijn voor deze begroting gebaseerd op de ouderbijdrage voor de Plusklas in Houten.
- De kosten voor de stuurgroep en werkgroep worden niet apart meegenomen, omdat dit valt onder de vaste personele lasten. De kosten voor de projectleider zijn wel meegenomen in de begroting.
- De kosten voor de verbetering van de onderwijskwaliteit binnen de basisondersteuning worden gedragen door de schoolbesturen.
- In bijlage 4 is te zien dat er op termijn sprake is van een significante begrotingsoverschrijding (uitgaande van de huidige meerjarenbegroting). In het veldonderzoek bij andere SWV'en (zie activiteiten in bijlage 3) zal tevens onderzoek gedaan worden naar de bekostigingswijze bij de andere SWV'en.

4.2 Subsidieregeling

Op 14 maart jl. heeft Minister Slob aangekondigd⁶ te komen met een subsidieregeling voor samenwerkingsverbanden, met een maximaal bedrag van 15 miljoen euro voor alles SWV'en. Op dit moment lijkt deze regeling uitgesteld te zijn tot 2019.

Het SWV Utrecht PO is voornemens een aanvraag in te dienen voor deze subsidieregeling indien/als deze beschikbaar is. Daarom is deze subsidieregeling al wel opgenomen in de begroting. Onderzoek heeft geen andere mogelijke subsidieregelingen opgeleverd.

4.3 Risico's plan van aanpak

Vanwege de complexiteit van dit plan van aanpak, dient de werkgroep tijdens de uitvoering van dit plan van aanpak voortdurend alert te zijn op de volgende risico's:

- Vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid is er een onvoorwaardelijke samenwerking nodig tussen het SWV Utrecht PO en alle schoolbesturen. Inzet van de verschillende besturen omtrent het verbeteren van het niveau van de basisondersteuning op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid is daarbij een voorwaarde, vanwege het streven om zo veel mogelijk leerlingen binnen hun eigen school te bedienen.
- Binnen deze samenwerking stelt het SWV Utrecht PO gedurende het gehele traject personele capaciteit, tijd en waar nodig geld ter beschikking, binnen de kaders die daarvoor gesteld zijn (zie ook financiële paragraaf).
- De dagelijkse aansturing van dit plan van aanpak ligt bij het SWV Utrecht PO. Gewaarborgd blijft dat hier voldoende tijd voor vrijgemaakt wordt.
- Omdat het SWV Utrecht PO geen voorzieningen inricht maar slechts financiert op basis van individuele onderwijsbehoeften, is voor de inrichting van overkoepelende voorzieningen de medewerking van verschillende besturen noodzakelijk.

⁶ Kamerbrief 14 maart 2018: Uitvoering Regeerakkoord middelen (hoog)begaafdheid

- Het geld dat tot nu toe in de meerjarenbegroting is opgenomen, voldoet op termijn niet aan de kosten die de uitvoering van de voorzieningen met zich mee brengen.
- Voorzieningen kunnen een aanzuigende werking hebben, zowel binnen de eigen scholen als binnen aanpalende samenwerkingsverbanden. Dit vraagt om een gedegen beeld van de specifieke onderwijsbehoeften en toeleidingscriteria.
- Doordat er gestart wordt met het inrichten van speciale voorzieningen en het omzetten van voltijds HB-onderwijs naar een speciale onderwijsvoorziening, en om organisatorische redenen de impuls voor de reguliere basisscholen grotendeels in het schooljaar 2019-2020 gestart zal worden, is er een risico dat er tijdelijk een piek komt in de aanvragen voor plaatsing in één van de speciale voorzieningen.
- Ideeën en voorzieningen sluiten mogelijk niet aan bij wensen en ideeën van ouders vanwege de weerstand van ouders bij het idee van 'speciaal' onderwijs.
- Het opstellen van gezamenlijke toeleidingscriteria voor voltijds HB-onderwijs in Utrecht heeft invloed op de autonomie van deze scholen.
- Gezien het huidige landelijke lerarentekort bestaat het risico dat er, vanwege de complexiteit van de doelgroep en de hoge eisen die ouders stellen, niet voldoende leerkrachten te vinden zijn voor de speciale voorzieningen.
- Een goede samenwerking en overeenstemming met de gemeente over huisvesting en de financiering van voorzieningen voor meer- en hoogbegaafde leerlingen met een zorgvraag is essentieel.

5. Organisatie en verantwoording plan van aanpak

5.1 Organisatie plan van aanpak

Wie		Taken en verantwoordelijkheden
Opdrachtgever	Bestuur SWV Utrecht PO	Beoordelen, verlenen van goedkeuring en bijstellen plan van aanpak. Eerstverantwoordelijken voor uitvoering deel van dit plan van aanpak binnen en tussen besturen.
Opdrachtnemer	Jetta Spaanenburg (directeur SWV Utrecht PO)	Aansturing van het plan van aanpak op zowel resultaat als –procesgebied. Eerste aanspreekpunt plan van aanpak en contactpersoon richting bestuur.
Projectleider	Monique van Selow (SWV Utrecht PO)	Eerste verantwoordelijken uitvoering plan van aanpak.
Werkgroep	Peter Kooy (De Spits) Frederique van Bruggen (Odyssee) Jessica Geldof (OBS Jules Verne) Monique Rijnsburger (Het Veldhuis) Cécile Tulen (Kees Valkenstein) Jelle Mak (KSU) Rika Winter (USV) Nathalie Veens (PCOU) Saskia de Jong (SPOU) Maartje Ebben (SWV)	Meedenken en advisering binnen het plan van aanpak. Contactpersonen richting eigen scholen. Leden zijn afkomstig uit het veld (schoolleiders, beleidsgroep).

	Yvon den Ouden (SWV) Monique van Selow (SWV) Advies: Marnix Wiersma (Fritz Redl) Inge Olivier (SO Fier) Sella van de Griend (Happy Kids) Mariska Rijdsijk (Sterk VO)	
Ondersteuning	Canan Dada (SWV)	Verzending verschillende documenten. Administratief ondersteunen stuurgroep. Organiseren grotere bijeenkomsten.
Klankbordgroep ouders	Via OPR en oudervereniging	Kritisch meedenken vanuit wensen, behoeften en visie van ouders.

5.2 Rapportages, communicatie, beheersing, evaluaties

Vanwege de complexiteit van dit plan van aanpak, waarbij meerdere partijen een verantwoordelijkheid dragen, én de toenemende complexiteit van vragen en stelligheid in de eisen van ouders, is een goede communicatie van de inhoud en voortgang van dit plan van aanpak van essentieel belang. Aandachtspunten hierbij:

- Periodieke (korte) terugkoppeling van de voortgang van dit plan van aanpak, inclusief financieel overzicht, bij iedere beleids- en bestuursvergadering.
- Periodieke afstemming van de voortgang van dit plan van aanpak, zowel voor het deel waarbij het SWV Utrecht PO het voortouw neemt als het deel waarbij de besturen de belangrijkste speler zijn, bij iedere beleidsvergadering.
- Communicatie over de inhoud en voortgang van dit plan van aanpak met scholen en kernpartners via A&O-trajecten, externe nieuwsbrief en diverse IB-dagen vanuit besturen en SWV. Belangrijk aandachtspunt in ieders communicatie naar ouders en elkaar: Van *'we kunnen het nog niet'* naar **WE KUNNEN DIT!**
- Bij de opzet van de voorzieningen is het zeer belangrijk een aantal ouders van meer- en hoogbegaafde kinderen mee te nemen als kritisch constructieve partners en klankbordgroep. In het bestuursoverleg van 4 oktober 2018 is het goed om over de invulling van de rol van ouders na te denken.
- Budgetbeheersing in dit plan van aanpak is een zeer belangrijk aandachtspunt. In dit plan van aanpak wordt een significante overschrijding van het gereserveerde budget gesignaleerd. Overleg met het bestuur van het SWV Utrecht PO bij iedere nieuwe grote stap binnen dit plan van aanpak is daarom noodzakelijk.
- In de overleggen met de Gemeente Utrecht zal de voortgang van dit plan van aanpak regelmatig besproken worden. De gemeentelijke overleggen worden gezien als extra klankbord.
- Evaluatie van de voortgang binnen de scholen en de effectiviteit van de nieuwe voorzieningen staat gepland voor einde schooljaar 2020/2021.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Toelichting huisvesting voltijds hoogbegaafdenonderwijs

Situatie 2017/2018:

In het schooljaar 2017-2018 beschikte Utrecht over 180 lesplaatsen, te weten:

- 4 groepen op De Spits (Lunetten).
- 2 groepen op De Achtbaan (Leidsche Rijn/Utrecht).
- 3 groepen op De Pantarijn (De Meern).

De Spits en De Achtbaan vallen onder het bestuur van de KSU, De Pantarijn valt onder het bestuur van de SPOU. Beide besturen hanteren een maximum aantal van 20 leerlingen per groep. Er is geen recente wetenschappelijke literatuur bekend waarin een uitspraak gedaan wordt over de meest effectieve groeps grootte voor voltijds hoogbegaafdenonderwijs. In de praktijk zien we dat zowel in Utrecht als in veel andere delen van Nederland een groeps grootte van maximaal 20 leerlingen gehanteerd wordt.

Toekomstige situatie:

In Utrecht hebben we op dit moment 29.888 leerlingen (teldatum: 1-10-2017). Op de lange termijn (2032) is de verwachting dat dit groeit naar 35.000 leerlingen.

Volgens de normaalkromme heeft 2,5% (+2SD) van de Nederlandse bevolking, en daarmee dus ook 2,5% van de Utrechtse basisschoolleerlingen een IQ>130. Afgerond zijn dit 775 basisschoolleerlingen. Van deze groep hebben niet alle leerlingen voltijds HB-onderwijs nodig. In het visiedocument zijn we uitgegaan van 1% van de Utrechtse leerlingpopulatie. Het betreft in dat geval afgerond 300 leerlingen. Uitgaande van een groep van 20 leerlingen, betekent dit 15 klassen, oftewel een uitbreiding met 6 klassen.

Een aantal uitgangspunten hierbij:

- De bekostiging van de lesplaatsen gaat via het SWV. Dit betekent dat enerzijds de verplichte ouderbijdrage vervalt, maar anderzijds dat er toeleidingsrichtlijnen komen waarbij ouders een aanbod krijgen voor een plek in een voltijds HB-groep.
- In de bekostiging gaan we op dit moment uit van een bekostiging die gelijk staat aan die van een SBO-leerling. Echter, bij het SBO geldt een maximumaantal van 15 leerlingen per groep. De reden dat we bij voltijds HB-onderwijs toch vasthouden aan een maximum van 20 leerlingen per groep is dat er enige verlichting in de ondersteuningsbehoefte komt van leerlingen in deze groepen.
- In de uitbreiding van het aantal voltijds HB-groepen neemt het SWV Utrecht PO het initiatief om de nieuwe lesplaatsen zo goed mogelijk over de stad te verdelen, vanwege het streven naar zo thuisnabij mogelijk onderwijs.

Aanvullend op het voltijds HB-onderwijs gaan we uit van een speciale onderwijsvoorziening voor de dubbel bijzondere leerlingen. Vanwege de geringe omvang zal deze gecentreerd op één plek in Utrecht gevestigd worden, bij voorkeur bij een SO-voorziening óf een voltijds HB-voorziening. Op basis van de ondersteuningsvragen in het schooljaar 2017/2018, én de aanzuigende werking van een dergelijke voorziening, schatten we een dergelijke voorziening in op maximaal 25 leerlingen, verdeeld over 2 groepen.

Ter aanvulling op het aanbod dat op de reguliere basisscholen geboden wordt, zal per TPO-wijk⁷ één overkoepelende plusklas gevormd worden. Dit betekent stadsbreed 5 plusklassen. Vanwege de

⁷ TPO=Team Passend Onderwijs van het SWV Utrecht PO (zie bijlage 2)

manier van werken, waarbij vooral een beroep gedaan wordt op het creatief denkvermogen, exploreren, samenwerken en de executieve functies, wordt door vrijwel alle landelijke expertisebureaus op het gebied van hoogbegaafdheid een maximaantal van 15 leerlingen gehanteerd. Dit betekent stadsbreed 75 extra parttime lesplekken.

In totaal is hiermee voor 400 hoogbegaafde leerlingen een aanvullende voorziening beschikbaar. Dit betekent dat de overige 375 leerlingen met een $IQ > 130$ volledig binnen de eigen school een passend onderwijsaanbod aangeboden krijgen.

Bijlage 2: Indeling TPO's

Binnen het SWV Utrecht PO is de stad Utrecht ingedeeld in vijf Teams Passend Onderwijs (TPO's):

TPO1: Noordwest/Overvecht

TPO2: Noord/Oost/Binnenstad

TPO3: Zuid/Zuidwest

TPO4: West/Leidsche Rijn

TPO5: Vleuten/De Meern

Binnen deze TPO's werken verschillende consultants, die als vaste contactpersonen voor de scholen in dat gebied gelden. Bij het indeling van de verschillende TPO's is destijds rekening gehouden met de wijken van de buurtteams.

Indeling TPO's

